

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

|| Sayı/ Issue 13 (Aralık/ December 2023), s. 1214-1226.
|| Geliş Tarihi-Received: 07.10.2023
|| Kabul Tarihi-Accepted: 07.12.2023
|| Araştırma Makalesi-Research Article
|| ISSN: 2687-5675
|| DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1372729

İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Metin Türüne Göre Okuma Hatalarının İncelenmesi

Investigation of Reading Errors of Primary School 4th Grade Students According to Text Type

Hatice DEĞİRMENCİ GÜNDOĞMUŞ*
Aybala ÇAYIR**

Öz

İhtiyaç duyulan güncel bilgilere ulaşılmasını mümkün kılarak; bilişsel, sosyal ve psikomotor becerilerinin gelişimini destekleyen okuma becerisi, doğuştan gelen ve kendiliğinden gelişen bir beceri değil geliştirilmesi için emek harcanması gereken bir süreçtir. Okuma becerilerinin öğretilmesinin küresel bağlamdaki etkililiğini görmek, okuma becerilerini kazanma ve geliştirme kaynaklarının fırsatlarını fark ederek sürecin takibini yapmak, problemleri alanları belirleyerek öğrencilerin okuma becerilerini geliştiren yeni çalışmalara yol açmak gerekmektedir. Öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilme sürecindeki ses tonu, vurgu, ritim gibi duygusal ifade biçimini destekleyen unsurlar ile okumanın doğru ve uygun hızda yapılması konularını ele almak, bu konudaki hataları fark etmek, yapılan hataları önlemek için erken müdahalelerde bulunmak önemlidir. Bu doğrultuda yapılan araştırmanın amacı metin türlerine göre ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin akıcı okumalarını engelleyen sesli okuma hatalarını tespit etmektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda ilkökul öğrencilerinin okuma hataları Yanlış Analizi Envanteri ile tespit edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak yapılan araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen 2022-2023 eğitim öğretim yılında 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 20 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin metin türüne göre yaptıkları sesli okuma hatalarından atlayıp geçme, ekleme, yanlış okuma hata türlerini sıklıkla yaptıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin metin türüne göre kelime tanıma düzeyleri hem kız öğrencilerin hem de erkek öğrencilerin serbest, öğretim ve endişe düzeylerinde olduğu belirlenmiştir. Endişe verici düzeyde olan kız öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul öğrencileri, okuma güçlüğü, okuma hataları.

Abstract

Reading skill, which supports the development of cognitive, social and psychomotor skills by enabling access to the current information needed, is not an innate and spontaneous skill, but a process that requires effort to develop. It is necessary to see the effectiveness of teaching reading skills in the global context, to follow the process by recognizing the opportunities for acquiring and developing reading skills, and to pave the way for new studies that improve

* Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e-posta: haticedegirmenci07@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4583-7854.

** Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, e-posta: aybalacayir@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3621-9736.

students' reading skills by identifying problematic areas. In the process of developing students' reading comprehension skills, it is important to address the elements that support emotional expression such as tone of voice, emphasis, rhythm and the correct and appropriate speed of reading, to recognize mistakes in this regard, and to make early interventions to prevent mistakes. In this direction, the aim of this study is to determine the reading aloud errors that prevent primary school 4th grade students from reading fluently according to text types. In line with the aim of the study, reading errors of primary school students were identified with the Error Analysis Inventory. The study group of the research, which was conducted using the descriptive screening model, one of the qualitative research methods, consists of 20 students studying in the 4th grade in the 2022-2023 academic year, determined by the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods. It was determined that students frequently made skipping, skipping, adding, misreading error types among the reading aloud errors they made according to the text type. In addition, it was determined that the word recognition levels of the students according to the text type were at free, teaching and worrying levels for both male and female students. It is seen that the number of female students at the alarming level is higher than the number of male students.

Keywords: Primary school students, reading difficulties, reading errors.

Giriş

Toplumsal bir varlık olan insan içinde bulunduğu dönemde meydana gelen değişim ve gelişim süreçlerinden etkilenmekte ve bu süreçleri takip ederek geçmişin köklü izlerini geleceğe taşımakta ve toplumun geleceğini şekillendirmektedir. Bilgi ihtiyacı hissedilen, bilginin kaynağına ulaşabilen, bilgiyi üretebilen ve bilgiyi farklı alanlarda kullanabilen bireyler yetiştirmek için bireylerin etkili okuma becerisini kazanması gerekmektedir. Geçmişten günümüze kadar farklı tanımları yapılan okuma hem dil ve zihin becerilerini geliştiren hem de çok boyutlu dilsel ve bilişsel zorlukları içeren aktif bir süreçtir.

Okur yazarlık kavramının ifade ettiği anlam yıllar geçtikçe değişikliğe uğramıştır. Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanım alanları değişmiştir. Geçmişte herhangi bir yazılı metni okuyabilmek okur yazar olmak için yeterli iken günümüzde bu beceriye ek olarak bireyin okuduğu metinden anlam çıkarması ve metni yorumlaması gerekmektedir.

Uluslararası sınavlarda okuma becerisinin ne düzeyde öğrenildiği değil öğrenmek için okuma becerisinin kullanım düzeyi önemsenmektedir. Yaşam kalitesini belirleyen (Lerner ve Lonigan, 2016), öğrenmenin ve akademik başarının temeli kabul edilen okuma becerilerine sahip olan bireyler kendilerini, içinde bulunduğu toplumu ve dünyayı tanıyarak anlamlandırma becerisine hakimdir. Okumayı öğrenmenin ve öğretmenin temel amacı okuduğundan anlam kurmaktır. Bu amaca ulaşabilmek ve etkili bir okuma becerisine sahip olmak için erken çocukluk dönemlerinden itibaren planlı ve programlı bir eğitim verilmelidir. Özellikle öğrenme öğretme ortamlarında yaptırılan sesli okuma etkinlikleri öğrencilerin dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmektedir.

Yapılan araştırmalarda erken okuryazarlık becerilerinden okuma başarısında rol oynayan bilişsel değişkenlerin başında gelen çocuklara okul öncesi dönemde kazandırılan önkoşul bilgi, tutum ve yazı farkındalığı, fonolojik farkındalık ve harf bilgisini içeren (Lonigan vd., 2013; McGee & Morrow, 2005; McGee & Richgels, 2014) becerilerin kazandırılmasında ve kelime hazinelerinin geliştirilmesinde ev okuryazarlık ortamlarının katkısı büyüktür (Hamilton vd., 2016; Silinskas vd., 2020).

Söylenen sözcüklerin seslerine hâkim olma yeteneği ve bilgisi olarak tanımlanan (Davidson ve Jenkins, 1994) fonolojik farkındalık becerisine sahip olan çocuklar doğru ve otomatik okumayı gerçekleştirebilmektedir. Bu çocuklar cümlelerin, kelimelerin ve hecelerin nasıl oluştuğunun farkındadır. Çocukların okuma başarısı üzerine yapılan

araştırmalarda, fonolojik farkındalık becerilerinin, harfleri doğru okuma ve akıcı okuma ile ilişkili olduğu belirtilmiştir (Inoue vd., 2018).

Akıcı okumanın unsurları göz önünde bulundurulduğunda farklı tanımlar ortaya çıkmıştır. Akyol'a (2006a) göre akıcı okuma; noktalama işaretleri, vurgu ve tonlamalara dikkat edilerek; geriye dönüş, kelime tekrarı, heceleme ve gereksiz duruşlar yapılmadan, anlam üniteleri dikkate alınarak yapılan okumadır. Erken yaşlardan itibaren çocuklara akıcı okuma becerilerinin kazandırılmasında gerekli unsurlar etkileyici (prozodik), doğru ve otomatik okumadır. Young ve Rasinski (2009)'ye göre, okuyucunun kelimeleri hatasız bir şekilde ifade etmesi doğru okumanın gerçekleşmesini sağlar. Okuyucunun zorlanmadan, doğru bir şekilde okuyabilme becerisi ise otomatik okumayı sağlamaktadır. Akıcı sesli okuma doğal bir konuşma gibi olmalıdır.

Okuma becerisini kazanma ve geliştirme sürecinde; öğrencinin evdeki yaşantısı, öz denetim becerisi, irade becerisi, öz güveni, ön bilgileri, okuma tutumu, görsel ve işitsel algısı, kaygı durumu, kelime hazinesi, okuduğunu anlama becerisi etkilidir. Evde destek uygulamaları, okul kaynakları, öğretmen ve öğrenci tutumları, öğretim uygulamaları ve metin türleri bireylerin okumayı öğrenme sürecini etkileyen bağlamsal faktörlerdir.

Öğrenciler hikâye edici ve bilgi verici türdeki metinlerle sıklıkla karşılaşmaktadır. Öğrencinin okuduğu metnin türünü bilmesi metinle ilgili bir şema oluşturmasını sağlamakta ve öğrencinin anlam kurma becerisini geliştirmektedir (Başaran, 2019). Öğrencilerin hikâye etmeye dayalı metinleri anlaması, bilgi vermeye dayalı metinlere göre daha kolaydır (Akyol, 2006b).

Okuma becerileri ile ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde, okuma; kişinin sahip olduğu bilgileri kullanarak okuduğu metinden yeni anlamlar çıkardığı zihinsel karmaşık bir süreçtir. Bilişsel, zihinsel, psikolojik ve sosyolojik pek çok faktörün etkili olduğu bu dinamik süreçte bireysel farklılıkların ortaya çıktığı ve bireylerin okuma gelişimlerinde farklılıkların olduğu görülmektedir. Bu süreçlerin bir ya da birkaç tanesinde yaşanan sorunlar nedeniyle bazı çocukların okuma becerilerinde zorluklar yaşadığı ve okuma güçlüğü çektiği görülmektedir.

Sesli okuma hatalarına yönelik yapılan çalışmalar (Dündar & Akyol, 2014; Sidekli, 2010; Yılmaz, 2006) incelendiğinde ilkokul öğrencilerinin büyük bir kısmının okuma esnasında sesli okuma hataları yaptığı ve bu hataların öğrencilerin akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerilerinde sıkıntı yaşamalarına sebep olduğu görülmüştür.

Okuma becerisi gelişmemiş öğrencilerin okuma gelişim düzeyleri akranlarından geride seyretmektedir. Bu öğrenciler okuma esnasında sıklıkla hata yapmakta, akıcı okuyamamakta ve okuduğunu anlayamamaktadır. Çocuğun kendisini başarılı hissetmesinin önemli olduğu bu dönemde, okuma becerilerinin geliştirilmesi sürecinde yaşanan zorluklar ve sıkıntılar öğrencilerin olumsuz öğrenme deneyimleri yaşamasına neden olmaktadır. Öğretmenlerin öğrenme öğretme ve değerlendirme sürecinde öğrencilerini gözlemlemesi onların okuma gelişim süreçlerini takip etmesi gerekmektedir. Öğrencilerin iyi okuyucu olmaları için okuma hatalarının ve bu hataların nedenlerinin tespit edilmesi önemlidir. Bu amaçla geliştirilen Yanlış Analizi Envanterinde elde edilen veriler nicel ve nitel olarak analiz edilmektedir. Elde edilen verilerin nicel değerlendirmesinde öğrencinin okuma esnasında yaptığı hata sayısının metindeki sözcük sayısına oranı hesaplanarak öğrencinin kelime tanıma düzeyi tespit edilmektedir. Okuduğu metinde öğrencinin yaptığı hataların kaynakları incelenerek nitel değerlendirme yapılmaktadır.

Okuma becerisi beynin ve duyu organlarının iş birliği ile gerçekleşen karmaşık bir süreçtir. Okuma esnasında okuyucudan sadece seslendirmesi değil okuduğunu anlaması

ve yorumlaması da beklenir (Koçak vd., 2016). Okuma hataları öğrencinin okuduğunu anlama becerisini doğrudan etkilemektedir. Okuduğunu anlamayan öğrencilerin akademik başarıları olumsuz etkilenmektedir (Calhoon, 2005). Yılmaz'a (2006) göre sesli okuma sırasında yapılan hatalar: Atlama, ekleme, tekrar, ters çevirme, duraklama, yanlış okumadır. Kelimenin doğru olarak okunmamasıdır. Okuma hataları okuyucunun okuduğu metni anlamasına engel olmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin okuma hatalarını minimum seviyeye indirerek ya da hataları düzelterek kelime tanıma becerisini ve anlam kurma becerisini geliştirmelidir.

Akyol (2006a) okuma hatalarını, hataların sebeplerini ve giderilmesi için eğitim öğretim sürecinde neler yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Atlayıp geçme ve ekleme hataları öğrencinin dikkatsizliğinden, kelime ve harfleri tanıyamamasından ve öğrencinin çabuk okumaya çalışmasından kaynaklanabilmektedir. Anlamı bozmayan ve fazla olmayan eklemelerde kaygılanacak bir durum olmazken anlam bütünlüğünü bozan eklemeler yapılıyorsa, öğrencinin dikkati çekilmelidir. Satır atlamanın söz konusu olduğu durumlarda öğrencilere kalemle satır takibi yaptırılabilir. Ters Çevirme yanlışı genellikle okuma yazmayı öğrenme sürecinde 1. sınıf çocukları arasında yaşanmaktadır. Bu hata zamanla ortadan kalkmıyorsa hata dikkate alınmalı yön çalışmaları yaptırılmalıdır. Kelime ve harfleri tanımakta güçlük yaşayan öğrencilerin kelimeleri tekrarladıkları görülmektedir. Çocuk sınıf seviyesinin bir alt düzeyindeki metni okurken daha önce yaptığı tekrar sayısı azalıyorsa çocuğun kelime tanıma sorunu yaşadığı ifade edilebilir. Ancak durumda herhangi bir değişim meydana gelmemişse yaşanan sorunun kaynağı daha karmaşıktır.

Erken dönemlerden itibaren öğrencilerin sesli okuma çalışmalarının takip edilmesi, okuma hatalarının tespit edilerek düzeltilmesi, okuma becerilerinde yaşanacak muhtemel sorunların önceden çözülmesine imkân sağlayacaktır. Öğrencilerin akıcı bir şekilde okuması ve okuduğu metinden doğru anlam çıkaran bireyler olması için özellikle ilkokulda sınıf öğretmenlerinin öğrenme öğretme sürecinde yapmaları gereken etkinlikler vardır. Bu çalışmanın amacı ilkokulun son sınıf düzeyi olan ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin metin türüne göre sesli okuma hatalarının ve kelime tanıma düzeylerinin tespit edilmesidir. Bu çalışmada öğrencilerin metin türlerine göre okuma hatalarının tespit edilmesi ve kelime tanıma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla "Yanlışı Analiz Envanteri" kullanılmıştır. Bu çalışmada aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

- 1) İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin türüne göre sesli okuma hata türleri nelerdir?
- 2) İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin hikâye edici metin türüne göre sesli okuma hata türleri nelerdir?
- 3) İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin türünde cinsiyete göre kelime tanıma düzeyleri nedir?
- 4) İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin hikâye edici metin türünde cinsiyete göre kelime tanıma düzeyleri nedir?

Yöntem

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin metin türüne göre sesli okuma hatalarının ve kelime tanıma düzeylerinin tespit edildiği çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi (Yıldırım ve Şimşek, 2006) ile belirlenen çalışma grubu ile çalışılmıştır. Araştırmanın evreni Aksaray ilidir.

Araştırmanın Deseni

Araştırmanın amacı doğrultusunda var olan durumun gerçekçi ve bütüncül şekilde ortaya konulması için nitel araştırma tekniklerinden betimsel tarama deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu oluşturulurken ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerin bireyselleştirilmiş veya zenginleştirilmiş eğitim programı uygulanmayan 4. sınıf öğrencisi olması temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 11 erkek, 9 kız toplam 20 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler sınıf öğretmenleri tarafından seçilmiştir. Araştırmayı yarıda bırakan 2 öğrenci ve araştırmaya katılmak istemeyen 2 öğrenci araştırma verilerine dahil edilmeyerek araştırmada 16 öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırma verileri incelenirken çalışmaya katılan öğrencilerin bilgilerinin gizliliğini korumak için katılımcılar Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde kodlanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	%
Erkek	7	44
Kız	9	56
Toplam	16	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 4. sınıfa devam eden 16 öğrencinin 7’sinin erkek, 9’unun kız öğrenci olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Metinlerin seçiminde Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalında görevli Sınıf Öğretmenliği deneyimi olan 2 akademisyenden uzman görüşü alınarak bilgi verici ve hikâye edici metin türüne göre 2 metin belirlenmiştir. Metinler öğrencilerin kelimeleri tanıma düzeyleri, kelime sayısı, kelimelerin uzunluğu ve metnin türü gibi değişkenler dikkate alınarak seçilmiştir. Öğrencilere okutulacak metinler 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yazılan 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabından seçilmiştir. Öğrencilerin okuma heyecanından kaynaklı hatalarını gidermek, uygulama için ayrılan süreyi etkili kullanmak, yapılan okuma hata türlerini tespit etmek amacıyla öğrencilerin sınıf düzeyleri dikkate alınarak öğrenciye okutulan metnin ikinci paragrafının ilk kelimesinden itibaren ilk 100 kelime seçilmiştir. Veriler toplanmadan önce örnek okuma yapılmıştır. Öğrencilere okutulan bilgi verici ve hikâye edici metinler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilere okutulan bilgi verici ve hikâye edici metinler

Metin Başlığı	Metin Türü	Kelime Sayısı	Seçilen Kelime Sayısı
Dağdaki Kaynak	Hikâye Edici Metin	369	100
Evini Arayan Arıç Tohumu	Bilgilendirici Metin	405	100

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Yanlış Analizi Envanteri”, “Metin Türlerine Göre Seçilen Okuma Metinleri” ve “Öğrencilerin Okuma Ses Kayıtları” kullanılmıştır.

Öğrencilere araştırmacı tarafından yapılan araştırmanın amacı, önemi ve çalışmanın nasıl yapılacağı anlatılmıştır. Metinleri okurken öğrencilerin yorgunluk ve dikkat dağınıklığı gibi durumları yaşamaması için her bir öğrenciye sunulan 2 farklı türdeki metin farklı zaman dilimlerinde okutularak veri toplama süreci bir haftada tamamlanmıştır. Öğrencilerin yaptığı okumaların ses kaydı alınmıştır. Öğrenciler metinleri okurken araştırmacı metnin bir kopyası üzerine notlar alarak verileri Yanlış Analizi Envanterine işlemiştir. Bu envantere öğrencinin hatalı okuduğu kelimenin doğrusu, üzerine de öğrencinin nasıl okuduğu, yanına da bu hatanın türü yazılmıştır.

Hataların hesaplanması esnasında her öğrenciye ait ses kaydı en az iki kez dinlenilmiştir. 100 kelimelik okuma metni üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Sesli okuma hataları içinde hesaplanan hatalar ekleme, atlama ve yanlış okuma şeklinde sınıflandırılmıştır. Araştırma verilerinin analizi sınıf öğretmenliği bilim dalında doktorasını tamamlamış ve sınıf öğretmenliği yapmış iki öğretim üyesi tarafından kodlar belirlenip kategoriler oluşturularak yapılmıştır.

Veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Sesli okuma sırasında yapılan hatalar tespit edilirken Clay (1993) tarafından uygulanan çalışmalar referans alınmıştır. Clay (1993) tarafından geliştirilen hata türleri ve simgesel ifadeler öğrencilerin okuma sırasında yaptıkları hataları belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Okuma hatalarının kodları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Okuma hatalarının kodları

Yanlış Türleri	Simgesel İfadeler
Atlayıp geçme	O
Ekleme	↑
Öğretmen tarafından verilen kelime	()
Tekrar okuma	-
Kendi kendini düzeltme	√
Yanlış okuma	X
Noktalama işaretlerine dikkat etmeme	?!,;-( )
Ters çevirme	←
Parmakla takip etme	P
Kafa hareketleri	^^^^^^

Öğrencilerin kelime tanıma düzeyleri tespit edilirken öğrencinin metni sesli okurken yaptığı toplam hata sayısının metindeki toplam kelime sayısına oranı hesaplanmıştır. Clay'ın (1993) hazırladığı tabloya göre kelime tanıma düzeyleri serbest, öğretim ve endişe verici düzeylerdir. Öğrencinin okuduğu bir metinde yanlış okuduğu kelime sayısının metindeki toplam kelime sayısına bölünmesi ile elde edilen yanlış oranlarına göre öğrencinin yüzdelik dilimlerinin hesaplandığı kelime tanıma düzeyleri tablosu Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Clay'a (1993) göre kelime tanıma düzeyleri

Yanlış Oranı	Yüzdelik Dilim	Kelime Tanıma Düzeyi
1:200	99.5	Serbest
1:100	99	
1:50	98	
1:35	97	
1:25	96	
1:20	95	
1:17	94	Öğretim
1:14	93	

1:12.5	92	
1:11.75	91	
1:10	90	
1:9	89	
1:8	87.5	
1:7	85.5	
1:6	83	Endişe
1:5	80	
1:4	75	
1:3	66	
1:2	50	

Clay'dan (1993) uyarlanmıştır.

Tablo 4'e göre serbest düzeyde olan öğrencilerin yanlış oranlarının 1:200 ile 1:20 arasında; öğretim düzeyinde olan öğrencilerin yanlış oranlarının 1:17 ile 1:10 arasında; endişe düzeyinde olan öğrencilerin yanlış oranlarının 1:9 ile 1:2 arasında olduğu görülmektedir.

Bulgular

Araştırmanın 1. Alt problemi olan "İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin türüne göre sesli okuma hata türleri nelerdir?" sorusu için öğrencilerin bilgilendirici metin türüne göre yaptığı sesli okuma hatalarının türlerine göre sayısı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin bilgilendirici metin türüne göre yaptığı sesli okuma hatalarının türlerine göre sayısı

Öğrenci	Hata Türleri			
	Atlayıp geçme	Ekleme	Yanlış okuma	Toplam
Ö1		1	1	2
Ö2	7	5	6	18
Ö3		2	2	4
Ö4	2	1	2	5
Ö5			3	3
Ö6	9	3	3	15
Ö7	5	3	6	14
Ö8	2	1	3	6
Ö9	3	2	3	8
Ö10			1	1
Ö11			2	2
Ö12	3	3	3	9
Ö13		3	4	7
Ö14			2	2
Ö15	2	1	2	5
Ö16	5	5	7	17
Toplam	38	30	50	118

Tablo 5 incelendiğinde en fazla sayıda okuma hatası yapan öğrencinin Ö2 şeklinde kodlanan öğrenci olduğu ve bu öğrencinin 18 okuma hatası yaptığı; en az sayıda okuma hatası yapan öğrencinin Ö10 şeklinde kodlanan öğrenci olduğu ve bu öğrencinin 1 okuma hatası yaptığı görülmektedir. Öğrencilerin yapmış olduğu hata türleri incelendiğinde en çok yapılan hata türünün yanlış okuma, en az yapılan hata türünün ise ekleme olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaptığı bazı hatalar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin yaptığı okuma hataları ve hata türleri

Metin	Öğrencinin okuması	Hata türü
Ardıç kuşunun midesindeyim	Andaç kuşunun midesindeyim	Yanlış Okuma
Önce şöyle süzdüler beni	Öylece şöyle süzdüler beni	Yanlış Okuma
Bizimle aynı adı taşıyan	Bizimle aynı adı taşıyanlar	Ekleme
Hemen yanımda-ki upuzun	Hemen yanımda-van yemyeşil	Atlama (Satır)
Ben şu anda	Ben şurada anda	Ekleme
Soyu çok eskilere	Soyları çok eksiklerde	Yanlış Okuma

Araştırmanın 2. Alt problemi olan “İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin hikâye edici metin türüne göre sesli okuma hata türleri nelerdir?” sorusu için öğrencilerin hikâye edici metin türüne göre yaptığı sesli okuma hatalarının türlerine göre sayısı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin hikâye edici metin türüne göre yaptığı sesli okuma hatalarının türlerine göre sayısı

Öğrenci	Hata Türleri			
	Atlayıp geçme	Ekleme	Yanlış okuma	Toplam
Ö1			1	1
Ö2	5	4	4	13
Ö3		1	1	2
Ö4	3	1	1	5
Ö5	2	2	1	5
Ö6	4	2	3	9
Ö7	3	5	4	12
Ö8	2	3	2	7
Ö9	2	3	3	8
Ö10		2	2	4
Ö11	1	2	1	4
Ö12	2	2	3	7
Ö13		1	1	2
Ö14	2	2		4
Ö15		1	1	2
Ö16	6	3	5	14
Toplam	32	34	33	99

Tablo 7 incelendiğinde en fazla sayıda okuma hatası yapan öğrencinin Ö16 şeklinde kodlanan öğrenci olduğu ve bu öğrencinin 14 okuma hatası yaptığı; en az sayıda okuma hatası yapan öğrencinin Ö1 şeklinde kodlanan öğrenci olduğu ve bu öğrencinin 1 okuma hatası yaptığı görülmektedir. Öğrencilerin yapmış olduğu hata türleri incelendiğinde en çok yapılan hata türünün ekleme, en az yapılan hata türünün ise atlayıp geçme olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaptığı bazı hatalar Tablo 8 verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin yaptığı okuma hataları ve hata türleri

Metin	Öğrencinin okuması	Hata türü
Gelin böğürtlen yiyelim.	Gelin böğürtlenler yiyelim.	Ekleme
Mayhoş bir tatları vardı.	Meşhoş bir tatları vardı.	Yanlış Okuma
Avuç avuç toplayıp..	Avuç avuç koparlayıp ..	Yanlış Okuma
Hüsam güldü.	Hüsam geldi.	Yanlış Okuma
Birbirlerine bakıp...	Biberlere bakıp..	Yanlış Okuma
Ama acı olduğu için..	Ama akar gider..	Atlama (Satır)

Araştırmanın 3. Alt problemi olan “İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin türünde kelime tanıma düzeyleri nedir?” sorusu için İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin bilgilendirici metin türünde kelime tanıma düzeyleri cinsiyete göre analiz edildiğinde

öğrencilerin kelime tanıma düzeyleri serbest (S), öğretim (Ö) ve endişe verici (E) olmak üzere Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kelime tanıma düzeyleri

Öğrenci No	Cinsiyeti	Toplam Hata Miktarı	Yanlış Oranı	Yüzdelik Dilim	Kelime Tanıma Düzeyi
Ö1	Kız	2	2 : 118	98	S
Ö2	Kız	18	18 : 118	85	E
Ö3	Kız	4	4 : 118	97	S
Ö4	Kız	5	5 : 118	96	S
Ö5	Kız	3	3 : 118	97	S
Ö6	Kız	15	15 : 118	87	E
Ö7	Kız	14	14 : 118	88	E
Ö8	Kız	6	6 : 118	95	Ö
Ö9	Kız	8	8 : 118	93	Ö
Ö10	Erkek	1	1 : 118	99	S
Ö11	Erkek	2	2 : 118	98	S
Ö12	Erkek	9	9 : 118	92	Ö
Ö13	Erkek	7	7 : 118	94	Ö
Ö14	Erkek	2	2 : 118	98	S
Ö15	Erkek	5	5 : 118	96	S
Ö16	Erkek	17	17 : 118	86	E

Tablo 9 incelendiğinde hem kız öğrencilerde hem de erkek öğrencilerde serbest, öğretim ve endişe verici kelime tanıma düzeylerinin olduğu; kız öğrencilerin en fazla serbest düzeyde, en az öğretim düzeyinde olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin en fazla serbest düzeyde, en az endişe verici düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca endişe verici düzeyde olan kız öğrencilerin sayısının erkek öğrencilerin sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Araştırmanın 4. Alt problemi olan “İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin hikâye edici metin türünde kelime tanıma düzeyleri nedir?” sorusu için İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin hikâye edici metin türünde kelime tanıma düzeyleri cinsiyete göre analiz edildiğinde öğrencilerin kelime tanıma düzeyleri serbest (S), öğretim (Ö) ve endişe verici (E) olmak üzere Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kelime tanıma düzeyleri

Öğrenci No	Cinsiyet i	Toplam Hata Miktarı	Yanlış Oranı	Yüzdelik Dilim	Kelime Tanıma Düzeyi
Ö1	Kız	1	1 : 99	99	S
Ö2	Kız	13	13 : 99	87	E
Ö3	Kız	2	2 : 99	98	S
Ö4	Kız	5	5 : 99	95	S
Ö5	Kız	5	5 : 99	95	S
Ö6	Kız	9	9 : 99	91	Ö
Ö7	Kız	12	12 : 99	88	E
Ö8	Kız	7	7 : 99	93	Ö
Ö9	Kız	8	8 : 99	92	Ö
Ö10	Erkek	4	4 : 99	96	S
Ö11	Erkek	4	4 : 99	96	S
Ö12	Erkek	7	7 : 99	93	Ö

Ö13	Erkek	2	2 : 99	98	S
Ö14	Erkek	4	4 : 99	96	S
Ö15	Erkek	2	2 : 99	98	S
Ö16	Erkek	14	14 : 99	86	E

Tablo 10 incelendiğinde hem kız öğrencilerde hem de erkek öğrencilerde serbest, öğretim ve endişe verici kelime tanıma düzeylerinin olduğu; kız öğrencilerin en fazla serbest düzeyde, en az en az endişe verici düzeyinde olduğu görülmektedir. Endişe verici ve öğretim düzeyindeki erkek öğrencilerin sayısının birbirine eşit olduğu görülmektedir. Ayrıca endişe verici düzeyde olan kız öğrencilerin sayısının erkek öğrencilerin sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Tartışma Sonuç ve Öneriler

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin metin türüne göre sesli okuma hatalarının ve kelime tanıma düzeylerini Yanlış Analizi Envanteri kullanarak incelemeyi amaçlayan bu araştırmada, ulaşılan bulgular ilgili alan yazın doğrultusunda tartışılmıştır. Bu araştırma, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen 16 öğrenci ile birlikte yürütülmüştür. Yanlış Analizi Envanteri'nin kullanıldığı bu çalışma her bir öğrencinin okuma sırasında yaptığı hata türleri hakkında bilgiler sunmakta ve öğrencilerin kelime düzeylerini göstermektedir.

Öğrencilerinin bilgilendirici ve hikâye edici metin türüne göre sesli okuma hata türleri incelendiğinde en çok yapılan hata türlerinin yanlış okuma, atlayıp geçme ve ekleme yapma hatası olduğu; öğrencilerin bilgilendirici metin türünde daha fazla hata yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın sonucuna benzer olarak Dağ (2010); Özer ve Dedeoğlu (2014); Uzunkol (2013) ve Yılmaz (2008) çalışmalarında öğrencilerin sesli okuma sırasında en çok yaptıkları hataların yanlış okuma, atlayıp geçme ve ekleme yapma hatası olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca bu çalışmanın bulgularıyla uyuşan İşler ve Şahin'in (2016), Akyol ve Kodan'ın (2016) ve Başar vd. (2014) yapmış oldukları araştırmalarda 4. sınıflar düzeyinde en çok yapılan hata türünün yanlış okuma, ekleme ve atlama olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yanlış okuma, atlayıp geçme ve ekleme yapma hataları dışında hata sayısı fazla olan Ö7 ve Ö16 öğrencilerin kendi kendini düzeltme, aynı kelimeyi tekrar okuma, parmakla takip, satır atlama, noktalama işaretlerine dikkat etmeme ve kafa hareketleri gibi davranışlarda buldukları da gözlenmiştir.

Kelime tanıma düzeyleri açısından öğrenciler serbest okuma, öğretim ve endişe düzeyi olarak üç gruba ayrılmıştır. Öğrencilerin bilgilendirici metin türünde cinsiyete göre kelime tanıma düzeyleri incelendiğinde kız öğrencilerin en fazla serbest düzeyde, en az öğretim düzeyinde olduğu; erkek öğrencilerin en fazla serbest düzeyde, en az endişe verici düzeyde olduğu; endişe verici düzeyde olan kız öğrencilerin sayısının erkek öğrencilerin sayısından daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerinin hikâye edici metin türünde cinsiyete göre kelime tanıma düzeyleri incelendiğinde hem kız öğrencilerde hem de erkek öğrencilerin kelime tanıma düzeylerinin serbest, öğretim ve endişe düzeyinde olduğu; kız öğrencilerin en fazla serbest düzeyde, en az en az endişe verici düzeyinde olduğu endişe verici ve öğretim düzeyindeki erkek öğrencilerin sayısının birbirine eşit olduğu; endişe verici düzeyde olan kız öğrencilerin sayısının erkek öğrencilerin sayısından fazla olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın bulgularından farklı olarak Başar vd. (2014) tarafından yapılan araştırmada cinsiyet yönünden anlamlı farklılaşma bulunmamaktadır. Ancak Özenç & Özcan (2023)

tarafından yapılan araştırmada endişe verici düzeyde olan kız öğrencilerin sayısının erkek öğrencilerin sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Dedeoğlu ve arkadaşları (2010) yaptığı çalışmada; 1. sınıf öğrencilerinin serbest ve öğretim düzeylerinde, 2. sınıf öğrencilerinin çoğunlukla öğretim düzeyinde ve 5. sınıf öğrencilerinin ise serbest düzeyde oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sonuçları yapılan hata sayısı ile metnin türü arasında da bir ilişki olduğunu göstermiştir. Yapılan araştırmada öğrenciler hikâye edici metin türünde daha az hata yaparken öğretim amacı güden bilgilendirici metinlerde daha fazla hata yapmıştır. Okuma hatası fazla olan öğrencilerin bu hatalarının giderilmesinde hikâye edici metin türündeki metinlerin kullanılabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin okuma hatalarının ve düzeylerinin tespit edilmesinde kullanılan Yanlış Analiz Envanteri sınıf öğretmenlerine öğrencilerinin okumalarını değerlendirme konusunda önemli veriler sağlamaktadır. Yanlış Analizi Envanteri sınıf öğretmenleri tarafından eğitim öğretim sürecinde öğrencilerinin okuma gelişimlerinin takibinde kullanılabilir. Ayrıca öğrencilerin Yanlış Analizi Envanteri kullanılarak tespit edilen okuma hatalarının giderilerek okuma becerilerinin geliştirilmesinde öğrencilerin gelişim düzeylerine yönelik yeni stratejiler geliştirilebilir.

Yanlış Analizi Envanteri'nin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için okullardaki fiziksel alt yapının oluşturulması gerekmektedir. Okullarda öğretmenlerin Yanlış Analizi Envanteri'ni uygulama sırasında yaşayabilecekleri sorunları ortadan kaldıracak ortam hazırlanabilir.

Okumada güçlük çeken, akıcı okuyamayan ve çok sayıda okuma hatası yapan öğrencilerin takibinin yapılması, okuma hatalarının tespit edilerek giderilmesi ve okuma becerilerinin geliştirilmesinde öğretmen, öğrenci ile veli arasında iş birliği sağlanabilecek etkinlikler düzenlenebilir.

Kaynakça

- Akyol, H. (2006a). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık Ltd. Şti.
- Akyol, H. (2006b). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. (1. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık
- Akyol, H.& Kodan, H. (2016). Okuma Güçlüğü'nün Giderilmesine Yönelik Bir Uygulama: Akıcı Okuma Stratejilerinin Kullanımı. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 7-21.
- Başar, M., Batur, Z. & Karasu, M. (2014). Süreye Bağlı Sesli Okumanın Okuduğunu Anlamaya Etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 43 (203), 5-22.
- Başaran, M. (2019). *Metinler ve Metinlerle İlgili Anlam Kurma Soruları*. H. Akyol, A. Şahin (Ed.) Türkçe öğretimi içinde (s. 287-311). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Calhoon, M.B. (2005). Effects of a Peer-Mediated Phonological Skill And Reading Comprehension Program on Reading Skill Acquisition For Middle School Students With Reading Disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 38, 424-433.
- Clay, M. M. (1993). *An Observation Survey of Early Literacy Achievement*. Portsmouth, NH: Heinemann
- Dağ, N. (2010). Okuma Güçlüğü'nün Giderilmesinde 3p Metodu ile Boşluk Tamamlama (Cloze) Tekniğinin Kullanımı Üzerine Bir Çalışma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11(1), 63-74.

- Davidson, M & Jenkins, J.R. (1994). Effects of Phonemic Processes on Word Reading and Spelling, *Journal of Educational Research*, 87 (3), 148-157.
- Dedeoğlu, H., Ulusoy, M., Ügüten, M., Yolaçan, P. (2010). Yanlış Analizi Envanterinin İlköğretim Okulları I. Kademe Öğrencilerinin Okumalarının Değerlendirilmesinde Kullanımı. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Elazığ (20-22 Mayıs), 851-856.
- Dündar, H., & Akyol, H. (2014). Okuma ve Anlama Problemlerinin Tespiti ve Giderilmesine İlişkin Örnek Olay Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39(171).
- Hamilton, L. G., Hayiou-Thomas, M. E., Hulme, C., & Snowling, M. J. (2016). The Home Literacy Environment as a Predictor of The Early Literacy Development of Children at Family-Risk of Dyslexia. *Scientific Studies of Reading*, 20(5), 401-419.
- Inoue, T., Georgiou, G. K., Parrila, R. ve Kirby, J. R. (2018). Examining an Extended Home Literacy Model: The Mediating Roles of Emergent Literacy Skills and Reading Fluency. *Scientific Studies of Reading*, 22(4), 273-288
- İşler, N. K. & Şahin, A. E. (2016). Bir İlkokul 4. Sınıf Öğrencisinin Okuma Bozukluğu ve Anlama Güçlüğü: Bir Durum Çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(2), 174-186
- Koçak, B., Çermik, F., Polat, S., & Şahin, N. (2016). Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(1), 395-411.
- Lerner, M. D., & Lonigan, C. J. (2016). Bidirectional Relations Between Phonological Awareness and Letter Knowledge in Preschool Revisited: A Growth Curve Analysis of the Relation Between Two Code-Related Skills. *Journal of Experimental Child Psychology*, 144, 166-183.
- Lonigan, C. J., Purpura, D. J., Wilson, S. B., Walker, P. M., & Clancy-Menchetti, J. (2013). Evaluating the Components of an Emergent Literacy Intervention for Preschool Children at Risk of Reading Difficulties. *Journal of Experimental Child Psychology*, 114(1), 111-130.
- McGee, L. M., & Morrow, M. L. (2005). *Teaching Literacy in Kindergarten*. New York: Guilford Press.
- McGee, L. M., & Richgels, D. J. (2014). *Designing Early Literacy Programs: Differentiated Instruction in Preschool and Kindergarten*. New York: Guilford Press.
- Özenç, E. G. & Özcan, Z. E. (2023). İlkokul Öğrencilerinin Bilgilendirici Metin Türündeki Okuma Hatalarının Değerlendirilmesi. *Hakkâri Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 46-64.
- Özer, A. & Dedeoğlu, H. (2014). Yanlış Analizi Envanterinin Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Performanslarının Değerlendirilmesinde Kullanımı. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (16), 35-46.
- Sidekli, S. (2010). *Eylem Araştırması: İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okuma ve Anlama Güçlüklerinin Giderilmesi*. TÜBAR-XXVII-/2010-Bahar.
- Silinskas, G., Sénéchal, M., Torppa, M., & Lerkkanen, M. K. (2020). Home Literacy Literacy Activities and Children's Reading Skills, Independent Reading, and Interest in Literacy Activities From Kindergarten to Grade 2. *Frontiers in Psychology*, 11.

- Uzunkol, E. (2013). Akıcı Okuma Sürecinde Karşılaşılan Sorunlarının Tespit ve Giderilmesine Yönelik Bir Durum Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 70-83.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6. baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, Ö. (2006). *Okuma Becerisini Çözümleme Yöntemi ile Kazanan İlköğretim Okulu İkinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Hızı ve Okumada Doğruluk Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniv.
- Yılmaz, M. (2008). Kelime Tekrar Tekniğinin Akıcı Okuma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 323-350.
- Young, C., & Rasinski, T. (2009). Implementing Readers Theatres an Approach to Classroom Fluency Instruction. *The Reading Teacher*, 63(1), 4-13.